

Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi
International Journal of Tourism, Economic and Business Sciences
E-ISSN: 2602-4411 2(2): 202-215, 2018

TURİZM SEKTÖRÜNDE KURUMSAL YÖNETİM ANLAYIŞI VE İÇ DENETİM İLİŞKİSİ

Sami Karacan¹, Tuğba Kutlu²

¹Kocaeli Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı

²Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe-Finansman Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

Corresponding author: skaracan@kocaeli.edu.tr

Özet

Dünyada ve ülkemizde yaşanan küreselleşme hareketleriyle birlikte gün geçtikçe gelişen ve karmaşık bir hal almaya başlayan iş ortamlarının yarattığı etkiler doğrultusunda kurumsal yönetim ve iç denetim kavramlarının önemi artmaktadır. Kurumsal yönetim anlayışının genel kabul görmüş ilkelerinden şeffaflık, eşitlik, hesap verebilirlik ve sorumlulukla birlikte hissedarlar, yatırımcılar ve çalışanların hakkını koruyarak işletmeler için daha güvenli bir süreç izlenmesini sağlanmıştır. Bunun yanında kurumsal yönetim anlayışı ne kadar etkinse iç denetimde aynı doğrultuda etkili olacaktır. İç denetim faaliyetlerinin risk odaklı gerçekleşmesiyle beraber faaliyet gösteren işletmelerin organizasyon yapısıyla oluşabilecek hata ve hileler engellenerek kurumsal yönetim ilkeleri daha da güçlenecektir.

Bu çalışmada, Ülkemizdeki önemli sektörlerden biri olan turizm sektöründeki kurumsal yönetim anlayışının yerini alması ve etkinliğinin artmasında iç denetimin rolü üzerinde durulmuş ve kurumsal yönetim anlayışıyla iç denetim arasında ki ilişki incelenmiştir. Yapılan literatür taramalarında turizm sektöründe kurumsal yönetim anlayışının uygulanabilmesi için iç denetimle ilişkisi araştırılmış ve bunun sonucu olarak yapılan çalışmalar incelenerek kurumsal yönetim açısından iç denetimin önemine ilişkin değerlendirmeler paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Sektörü, Kurumsal Yönetim, İç Denetim

Abstract

The importance of corporate governance and internal audit concepts are increasing in line with the effects of the business environment that has been developing and becoming complicated with the globalization movements experienced in the world and in our country. A more secure process has been ensured for the enterprises by protecting the rights of shareholders, investors and employees along with transparency, equity, accountability and responsibility from the generally accepted principles of corporate governance. In addition, the more effective the corporate governance approach, the more effective is the internal audit. With the risk-focused realization of internal audit activities, the corporate governance principles will be strengthened by preventing the mistakes and tricks that may occur with the organizational structure of the enterprises operating.

In this study, the role of internal audit in increasing the efficiency of tourism management in tourism sector, which is one of the important sectors in our country, and the relationship between corporate governance and internal audit has been examined. In order to implement the corporate governance approach in the tourism sector, the relationship between the internal audit was investigated and the studies conducted as a result of this review were examined and the evaluations on the importance of internal audit were shared.

Keywords: Tourism Sector, Corporate Governance, Internal Audit

THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND INTERNAL AUDIT IN TOURISM SECTOR

GİRİŞ

Günümüzde globalleşme hareketleriyle birlikte sınırların kalkması ve sermaye hareketlerinin gün geçtikçe hızlanması küresel rekabetin artmasına neden olmuştur.

Finansal krizlerin artmasıyla birlikte işletmeler faaliyetlerinin devamlılığını sürdürmek ve karlılığını arttırmak amacıyla kurumsal yönetime önem vermektedir. Bunun yanında faaliyetlerini sürdüren işletmeler de stratejik planlama yapılmasında, hile ve hataların önüne geçilmesinde, kar marjlarını arttırmada ve sürekliliğin güvence altına alınmasında gerekli olan kurumsal yönetim anlayışı iç denetimden sağlanacak bilgiler ile daha etkin olacaktır. Kurumsal yönetim ve iç denetim işletmenin katma değerini yükselterek verimliliği arttırmak amacıyla yapılan bağımsız, objektif, güvence ve danışmanlık hizmetlerini içeren çalışmalar bütünüdür. Bunun yanında kurumsal yönetim anlayışı ne iç denetim işletmenin hedeflerine ulaşmasından risk yönetimine kadar kapsamlı bir alanda işletmeye fayda sağlamaktadır.

Ülkemizde faaliyet alanı gün geçtikçe artan turizm sektöründe hizmet kalitesini arttırmak ve güvence sağlamak amacıyla kurumsal yönetim anlayışı ve iç denetim birlikte etkin bir şekilde yürütülmelidir.

Bu çalışmada; günümüzde işletmelerde yerini alan modern yönetim anlayışı olan kurumsal yönetim anlayışı ve bu anlayışın destekleyicisi olan iç denetime değinilmiştir. Yapılan literatür taramalarıyla birlikte turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde kurumsal yönetim anlayışı ve iç denetim arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiş ve sonuçlar paylaşılmıştır.

KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMI

Günümüzün rekabet ortamına uyum sağlamak ve diğer işletmelerden farklı olmak isteyen işletmeler kurumsallaşmaya önem vermektedir. Kurumsallaşma, faaliyet gösteren kuruluşların içinde buldukları çevre ile kendi organizasyon ve yapılarıyla olan benzerliği göstermektedir. Kurumsallaşma sonucunda işletmeler devamlılık kazanma ve ayakta kalma amacına ulaşmaktadırlar. (Kobifinans, 18.12.2007; Yenigün, 2008:3). Aynı zamanda kurumsallaşma işletmenin kendi çevresiyle olan uyumunu göstermektedir. Kurumsallaşmanın yanında işletmelerde gün geçtikçe kurumsal yönetim anlayışı önem kazanmaya başlamıştır (Cevher, 2016: 6).

Kurumsal yönetim kavramı 1990'lı yıllarda ortaya çıkmakta olup, hızlı bir şekilde uluslararası organizasyonlarda, iş dünyalarında ve akademik çevrede kabul gören yönetim felsefesi olmuştur (Aktan, 2006, s. 27).

Kurumsal yönetim temel olarak; işletmenin gelecekteki hedeflerini sağlam adımlar atarak devamlılığını sağlamak amacıyla hak sahiplerinin çıkarlarını gözeterek gerçekleştirilen uygulamalardan oluşmaktadır. Kurumsal yönetim anlayışı için literatürde yapılan tanımlardan ortak görüş çıkaracak olursak; (dünya bankası, OECD, TUSİAD, Argüden, Millstein, Ülgen, Mirze, Shleifer, Vishny) Kurumsal yönetim toplum değerlerine saygı göstererek uzun vadede işletmenin kar marjını arttırmada katkı sağlayan, işletme çıkar gruplarının hakkını gözetleyen, işletme amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye katkı sağlayan uygulamalar bütünüdür.

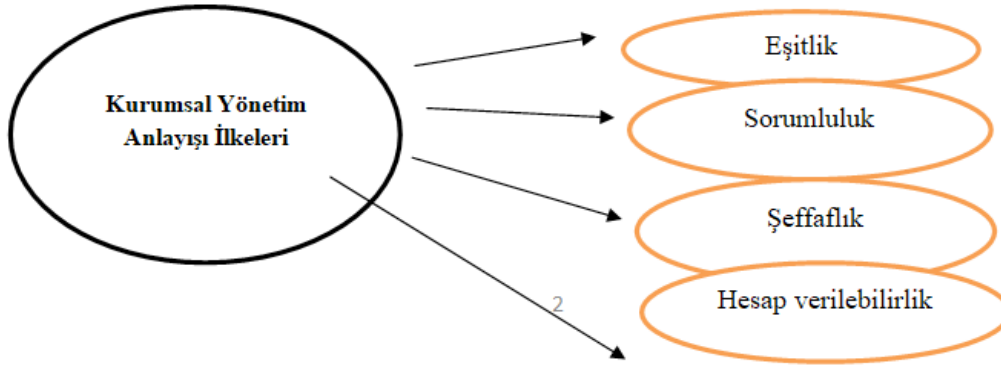
Kurumsal yönetim günümüz işletmelerinde üst yönetim kontrolü altında, çalışanların yetkilerinin doğru biçimde kullanılması, yatırımcıların haklarının korunması, şirket hissedarlarının adaletli haklara sahip olması, şirket şeffaflığının sağlanması amacıyla bir plan dahilinde uygulanmaktadır. Kurumsal yönetimin en önemli amaçları kurumun saygınlığını, güvenilirliğini ve devamlılığını sağlayarak piyasalara ve yatırımcılara güven vermek ve bunun yanında tüm hissedarların çıkarlarını eşit gözetmek ve sahip oldukları değeri en üst düzeye çıkarmaktır. (TUSİAD, Sermaye Piyasaları İçin Örnek Şirket Yapısı Raporu, 2005: 31).

Kurumsal yönetimin en iyi şekilde yürütülebilmesi için yönetim ve karar alma sürecinde yetkili ve işlerinde nitelikli bireylerin görev almaları gerekmektedir. Kurumsal yönetim hissedarlar, çalışanlar, yatırımcılar, tedarikçiler ve müşteriler açısından önemlidir. Şirketlerde kurumsal yönetimin kaliteli olması; verimlilik, üretkenlik, likiditenin artması ve büyümeyle birlikte krizlerin daha kolay atlatılmasına yardımcı olacaktır. (TÜSİAD, Sermaye Piyasaları İçin Örnek Şirket Yapısı Raporu, 2005: 31).

Kurumsal yönetim anlayışı ilkeleri:

Kurumsal yönetim ilkelerinin iyi yönetim, kontrol ve izleme kuralları olmasına dair genel kabul gören öğretiler kapsamında sınıflandırılmıştır. Kurumsal yönetim ilkeleri her geçen gün daha fazla önem kazanmakla birlikte bu kuralları benimseyen şirketler değerini artırmaktadır.

Şekil 1: Kurumsal Yönetim Anlayışı İlkeleri

Eşitlik: bütün hak sahiplerinin ve işletme ile menfaat ilişkisi içinde olanların haklarını adil bir şekilde gözetilmesidir (Dinler, 2009: 3).

Sorumluluk: tüm topluma karşı işletme kararlarının verilmesinde genel kabul görmüş ilkeler, etik değerler ve ahlak çerçevesinde uygunluğun güvenceye alınması ve denetlenmesidir (TÜSİAD, 2005:15).

Şeffaflık: işletmenin ekonomik etkinlik ve verimliliği, organizasyon yapısı hakkında doğru ve yeterli bilginin zamanında ve anlaşılabilir bir şekilde açıklanmasıdır. Şeffaflık ilkesi faaliyet öncesini, devam ettiği süreci ve sonrasını kapsamaktadır (Sermaye Piyasası, 2017, s.98).

Hesap verilebilirlik: sadece faaliyet sonrasını kapsayan hesap verilebilirlik ilkesi, alınan kararlar sonucunda üst yöneticilerin bu kararlardan sorumlu olmasıdır. Kural ve sorumlulukların açık olarak tanımlanması şirket yönetimi ve ortakların menfaatlerinin yönetim kurulu tarafından korunmasıdır (Menteş, 2009).

Kurumsal yönetimin bu dört ilkesi birbiri ile uyumlu bir şekilde işletme tarafından yürütülmektedir. Ayrıca bu ilkeler muhasebe bilgi sistemi ve iç denetimle ilişkili olmaktadır. Bu nedenle iç denetim kurumsal yönetim anlayışının kaliteli ve verimli olması bakımından etkilidir. Bu ilkelerin güçlendirilmesinde iç denetimin rolü oldukça büyüktür.

Kurumsal yönetim anlayışının amacına yönelik literatürde birçok tanım bulunmaktadır. (Aysan, Shleifer ve Vishny, Mocey ve O'ltona) bu tanımlamalardan yola çıkarak; işletmenin faaliyet gösterdiği alandaki performansını arttırmak ve işletme çıkar grupları arasında uyum sağlanması kurumsal yönetim anlayışının amaçlarını oluşturmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda işletme faaliyetleri etkin ve verimli bir şekilde kullanılarak uygun organizasyon yapısı oluşturulmalı ve yolsuzlukların önlenmesi için şeffaflık sağlanmalıdır.

Kurumsal yönetim özel sektörün dünyada ve ülkemizde etkisinin artması, ülkelerin ithalat ve ihracat ilişkileri ve küreselleşme hareketiyle birlikte rekabetin artmasıyla gün geçtikçe artmaktadır. Bu bakımdan kurumsal yönetim, iş ahlakı, şeffaflık, hesap verilebilirlik, sorumluluk, etkinlik, uzlaşma arayışı, eşitlik, katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü, stratejik vizyon, kontrol, denetim ve risk yönetimi gibi bileşenlerden oluşmakta ve bu bileşenleri işletme içerisinde uyumu sağlanarak faaliyetlerine devam etmektedir.

Kurumsal yönetim; yatırımcılar, menfaat sahipleri, işletmeler ve ülke ekonomisi açısından birçok fayda sağlamaktadır. Bunlar; işletme ile menfaat içerisinde olanlara ilkeleri doğrultusunda katkı sağlayacak bunun yanında şirket işlerinin yürütülmesinde karar alma süreçlerinde fayda sağlayarak güven ortamı sunacaktır. İşletmeler açısından ise; kurumsal yönetim düşük sermaye maliyeti sağlayarak likiditeyi artırır ve kaynakların verimli şekilde kullanımına yardımcı olur. Kurumsal yönetimi benimseyip uygulayan işletmelerin ülkelerinin rekabet gücü artarak ekonomik krizleri daha az hasarla atlatabilmektedir. Bunun yanında sermaye piyasalarının gelişmesine imkan sağlar, yurtiçi tasarruflar artarak makroekonomik performansın artmasına katkı sağlar (Güler, 2010, s.45).

Kurumsal yönetimde, etik değerlere uyumlu bir sistem, kurumsal strateji, karar alma otoriteleriyle hiyerarşik bir yapının oluşturulması, yönetici ve deneticiler arasında uyumu sağlayacak mekanizmanın olması, finansal teşviklerin oluşturulması, şeffaflığın olması, kurumsal yönetimi destekleyici koşulların olması, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi objektif bir yönetim kurulu olması ve en önemlisi etkin bir iç denetimin olması verimliliği arttıracaktır (Alparslan, 2000, 48).

Bunun yanında, işletme içi kuralların uygulanmasında yetersiz kalınması alıcı veya satıcı arasında daha az bilgiye sahip olarak ortaya çıkan asimetrik bilgi sorunu oluşması ve kurumsal yönetim maliyetlerinin artması kurumsal yönetim etkinliğini azaltan faktörler arasında yer almaktadır (Kitiş, 2005, 79).

Kurumsal yönetimin işletmeler açısından en önemli etkisi, kaynaklarının daha etkili ve verimli bir şekilde korunmasıyla piyasalara daha çok güven tesis edilmesi ve bunun sonucunda da daha çok yatırımcıyı kendilerine çekerek mali kaynak ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilmeleridir.

Dünya da ve ülkemizde yaşanan finansal krizler ile birlikte önemi artan kurumsal yönetimi destekleyici ve güçlendirici birçok kanun ve rapor gündeme gelmiştir. ABD’de kurumsal yönetime katkı sağlayan Sarbanes Oxley Kanunu, İngiltere ve AB ülkelerinde kurumsal yönetimi destekleyen, finansal raporlama ve denetim sürecinde güven unsurunun esas kılınmasıyla kurumsal yönetimi güçlendiren Cadbury Raporu, Fransa’da Vienot I ve Vienot II Raporu, AB komisyonu tarafından OECD, Hollanda’da gönüllülük esasına dayanan Peters Raporu yürürlüğe giren raporlar arasındadır. Bu rapor ve kanunların ortak amacı olan kurumsal yönetim ilkelerini şirketlerin yönetim anlayışlarına benimseterek şirket iç denetim varlığıyla danışmanlık ve güvence sağlama işlevlerini etkin şekilde yürütmek hedeflenmiştir.

Tablo1: Dünya da Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri

Rapor	Ülke
1987-Treadway Komisyonu	USA
1992-Cedbury Komitesi	UK
1993-Hilmer Raporu	Avustralya
1994-Dey Raporu	Kanada
1995-Vient Raporu	Fransa
1995-Greenbury Raporu	UK
1998-Peters Raporu	Hollanda
1998-Hampel Raporu	UK
Bajaj Komite Raporu	Hindistan
2000-Birla Komite Raporu	Hindistan

Kaynak: OECD, 2003, 5

Türkiye’de ise yaşanan banka krizleriyle birlikte ülke büyük bir ekonomik yük altına girmiş ve böylece sermaye piyasaları yeniden düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte kurullar denetlenmeye başlanmış ve kurumsal yönetim ve denetim kavramları gözden geçirilmiştir.

Günümüz kurumsal yönetim anlayışıyla dünya ile paralel düzenlemelerin gerçekleştirildiği Türkiye’de, kanunlarda yasal şartların belirlendiği ancak uygulamalarda düzenlemelerin yapılması gerektiğine iç denetimde ulusal örgütlenmenin on yıllık kurumsal geçmişinin olduğunu görmekteyiz. 1999 yılından günümüze kadar ülkemizde kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde birçok düzenleme gündeme gelmektedir (Uzun, 2016: 1-2).

Tablo 2: Türkiye’de Kurumsal Yönetim Rapor ve Düzenlemeleri

Tarih	Çalışma
1999	OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri
2002	TÜSİAD: Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi
2003	SPK; Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği’nin Kuruluşu
2004	İMKB Kurumsal Yönetim Derecelendirme Çalışmaları OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri (Revize)
2005	SPK Kurumsal Yönetim Temel İlkeleri (Revize)
2011	SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ
2012	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Revize)

Kaynak: Bekçioğlu ve Diğerleri, 2005, 38

Tablolarda da gösterildiği gibi dünyada ve ülkemizde kurumsal yönetimi işletmelere benimsetmek ve gelişmesini sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmıştır. İşletmeler bu kanun ve raporları benimseyip işletme içerisinde organizasyon yapısına yansıtması durumunda devamlılıklarını sürdürecektir ve karlılıklarını arttıracaktırlar.

İÇ DENETİM KAVRAMI

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik durumlarında ki dalgalanmalar işletmeler için birtakım riskler ortaya çıkarmış ve böylece iç denetim önem kazanmaya başlamıştır. İşletmeler ekonomik koşullara uyum sağlamak için var olan değerlerin artırılmasına yönelik yol izlemiştir

İkinci dünya savaşından sonra müşteri beklentilerinin değişmesiyle birlikte işletmelerin yapısında olan değişikliklerle iç denetim uygulamalarında da değişim başlamıştır. İç denetim anlayışının oluşumunda önemli bir faktör olan Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü’nün 1941 tarihinde New York da kurulmasıyla iç denetim mesleki disiplin haline gelmiştir (Memiş, 2006, 26).

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü’nün tanımına göre iç denetim; bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacıyla güden bağımsız ve tarafsız bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, kurumun risk yönetim, kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur (ECIIA, 2005, 11).

Bu tanımdan yola çıkarak iç denetim; işletme personelinin kurumsal yönetimi etkin bir biçimde kullanma durumunu, kayıtların gerçeği yansıtma durumunu gözlemlere dayanarak yönetim adına yaptığı araştırma tekniklerinden oluşmaktadır. İç denetim risklerin yanında fırsatları da ortaya koymasıyla kurumsal yönetim gibi anlayışlara da dikkat çekmektedir. Bunun yanında günümüzde iç denetim finansal değerlerle yönetim sistemlerinin denetlenmesinde de rol oynamaktadır.

İşletmelerin geçmiş ve gelecekteki çalışmalarına yönelik yöntem benimseyen iç denetim anlayışı, işletmelerin faaliyetlerini geliştirerek işletme değerini arttırmayı hedeflemektedir. (Özgül ve Akmeşe, 2013).

Tablo 3: İç Denetimin Değişim Süreci

Geleneksel Yaklaşım	Günümüzdeki Yaklaşım
Denetim odaklı	Katma değer oluşturma
İşlem denetimi	Süreç denetimi
Finansal kayıp denetimi	Verimlilik denetimi
Uygunluk denetimi	Risk tanımlama ve işlem süreçlerin
Mevzuat tabanlı	Risk yönetim tabanlı
Sistem koruyucusu olmak	Değişimin öncüsü olmak
Deneyim ağırlıklı denetim	Yoğun teknoloji kullanımı

Kaynak: Özbek, 2003: 19.

Yukarıda Tablo dan da anlaşılacağı üzere iç denetimin geleneksel ve günümüzde ki yaklaşımında değişen şartlar ve güncel gelişmeler bazı konulara bakışı değiştirmiş dolayısıyla da bir takım farklılıklar söz konusu olmuştur.

Tablo 4: İç Denetimin Değişen Yapısı:

1950	İşletme varlıklarının korunması
1060	İşletme verilerinin güvenilirliğinin denetlenmesi
1970	Uygunluk denetiminin yapılması
1980	İşletme etkinliğinin denetlenmesi
1990	İşletme amaçlarına ulaşılması
2000	İşletmeye artı değer katma

Kaynak: Memiş, 2006:83

İç denetim geçmişten günümüze değişiklik göstermiş tablodan da anlaşılacağı üzere 1950 yılında işletme varlıklarının korunması hedeflenirken teknolojinin gelişmesi ve müşteri ihtiyaç ve beklentilerinin değişmesiyle birlikte 2000 yılında iç denetimle birlikte işletmeye artı değer katmak hedeflenmiştir.

İç denetim faaliyetleri, işletmenin hedeflerine ulaşabilmesi için işletme bünyesinde kurumsal yönetimin oluşturularak kalitesinin sağlanması ve işletmenin karşılaşılabileceği muhtemel risklerin yönetilmesine yardımcı olan iç kontrol yapısını sürekli kılacak bağımsız ve tarafsız güvence sağlayacak birçok alt iç denetim eylemini barındırmaktadır (Türedi, Karakaya ve İldem, 2015).

İç denetimin aşamaları şöyle sıralanabilir (İSMMMO, 2013):

Planlama

- Denetimin yürütülmesi (Uygulama)
- Raporlama
- Denetim sonuçlarının izlenmesi.

Planlama aşamasında bir yıl içerisinde yapılması planlanan denetimlere ilişkin toplu bir bakış açısidir.. Denetimin etkin ve verimli biçimde yürütülmesi için denetlenen alan ve konular, işgücü ihtiyacı ile diğer kaynaklar ve eğitim faaliyetleri alanlarında değerlendirmeler yapılmalıdır (Yereli ve Ünal, 2014).

Uygulama aşamasında, denetim çalışma planı ve programında belirlenen hedeflere ulaşmak için bilgi ve belgeler üzerinden incelemeler yapılır. Bu aşamada denetçi, denetim sonuçlarını destekleyecek bilgileri toplamak, analiz etmek, yorumlamak ve belgelemek gibi işleri yerine getirmektedir (Yereli ve Ünal, 2014).

Raporlama sürecinde ise raporun içeriğinde bulunması gereken temel konular bir araya getirilir (Yereli ve Ünal, 2014).

Son aşamada ise denetimin nasıl bir sonuç verdiği, raporda yer alan önerilerin yerine getirilip getirilmediği, ne gibi düzeltmelerin yapıldığı hususları sadece denetim sonuçlarının izlenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Böylece birim ya da kurumlar denetim sonrasında da kontrole tabi tutularak bir sonraki yıl denetimlerine yeni veriler aktarılmış olur (Yereli ve Ünal, 2014).

Tablo 5: İç Denetimin Amaçları

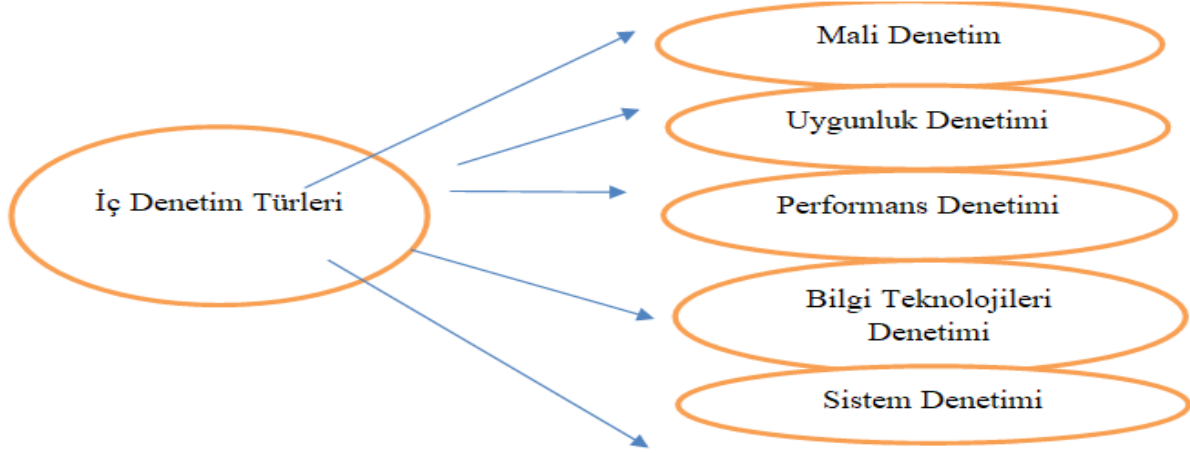
İç denetimin amaçları:
İşletmedeki işlemlerin önceden saptanmış işletme politikasına uygunluğunu ve doğruluğunu kontrol altında tutmak,
İşletme aktiflerinin fiziki durumları ile defter kayıtları arasındaki ilişkiyi kontrol altında tutmak,
İşletme politikasının etkinliğini ölçmek,
Muhasebe sürecinin genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri doğrultusunda devamını sağlamak,
İşletmede yapılabilecek yolsuzlukları önlemek ve yapılanları ortaya çıkarmak,
İşletmede çalışan tüm yönetici ve çalışanların görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirip getirmediği hususunda bilgi sahibi olmak,
İşletme sahiplerine yöneticilerin kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanıp kullanmadığı hususunda bilgi sağlamak,
Denetim sonucunda maddi açıdan tasarruf sağlamak ve kazançlar elde etmek.
Yönetime yardımcı olmak ve üst yönetime danışmalık yapmak,

İç denetim faaliyetleriyle ulaşılmak istenen amaçlar oldukça kapsamlı olup tamamıyla işletmenin yararına ve devamlılığına yönelik olan uygulama ve eylemleri kapsamaktadır.

İşletmelerde etkin yürütülen iç denetim sayesinde kurumsal yönetim sistemleri daha iyi hale getirilerek işletme amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi olası hale gelecektir. İç ve dış riskleri tespit ederek işletmelerin daha sağlam adımlar atmalarına iç denetim yardımcı olacaktır. Maliyetleri optimize ederek verimliliği arttıracaktır. Hata ve hilelerden oluşabilecek kayıpları önleyerek hasarı minimize eder. İç ve dış çevrede oluşan fırsatları yakalamaya yardımcı olur. Oluşabilecek finansal krizlere karşı işletme dayanıklılığını arttırmayı sağlar, karar almada güvenilirliği arttırarak şirket itibarına katkı sağlar (Uzun, 2010:28).

İşletmelerde iç denetim, kontrol ve risk değerlendirme faaliyetlerine katkı sağlayarak işletme faaliyetlerine ilişkin önerilerde bulunur, kontrollerin etkinliğini inceler ve işletmenin güvenilirliğini sağlamada yardımcı olur. İşletmede ki iç denetim faaliyeti riskleri minimize ederek kurumsal yönetim kalitesini artırır ve yönetsel hesap verilebilirliğin yerleşmesinde etkilidir. Kısaca iç denetim kurumsal itibarın sigortası niteliğinde karşımıza çıkmaktadır. (Uzun, 2016).

Şekil 2: İç Denetim Türleri

Günümüzün rekabet çağına ayak uydurmak isteyen işletmeler kazançlarının güvence altına alınması geleceğe yönelik stratejik planlar yapması, muhasebe ve finansal bilgilerin doğru biçimde aktarılmasında danışmanlık hizmeti iç denetim kapsamına girmektedir. İç denetim danışmanlık ve güvence sağlama hizmeti kurumsal yönetim anlayışıyla bütünlük oluşturmaktadır

İÇ KONTROL

İşletmelerde kurumsal yönetim anlayışı içerisinde etkin bir iç denetim için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması ve yürütülmesi gerekmektedir. Bu bakımdan iç kontrol sistemi; işlerin planlı ve verimli bir şekilde yürütülmesi, muhasebe kayıtlarının doğru ve güvenilir olması ve finansal verilerin tam ve zamanında toplanması için yöntemleri içermektedir (Usul, 2013: 94). İç denetim, iç kontrol yapısının etkinliğini ölçer, denetler, analiz eder ve aksaklıklar varsa iyileştirmek için önerilerde bulunur. İş süreçlerinin etkinliği ve verimliliği, mali raporlama sisteminin güvenilirliği, yasa ve düzenlemelere uygunluk konularında makul bir güvence sağlamak için şirket ve kurum yöneticilerince tasarlanan iç kontrol sistemi, iç denetim faaliyeti ile değerlendirildiğinde kurumsal yönetim anlayışı daha etkin hale gelecektir. İç denetim ve iç kontrol kavramlarının en temel farklılığı kontrolün anlık olarak devam eden faaliyetlere yönelik olarak yapılması, denetimin ise geçmişe dönük olarak belli bir dönemi kapsayan hususlara yönelik olarak yapılması olduğu görülmektedir. Bir kurumda iç kontrol sistemi ne kadar güçlü olur ise buna doğru orantılı olarak iç denetim sistemi de bir o kadar güçlü olacaktır. Dolayısıyla kurum içinde iç kontrol sisteminin etkin ve doğru bir şekilde işleyip işlemediğinin kontrolü iç denetimin başlıca görevlerden biridir.

Tablo 6: İç Denetim ve İç Kontrol İlişkisi

İç Kontrol	İç denetim
Bilginin doğruluğunu ve güvenilirliğini test edip yönetime güvence vermek	Bilginin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak
Plan, program ve mevzuata uygunluğunu kontrol etmek	Plan, program ve mevzuata uygunluğunu gerçekleştirmek
Etkinlik ve verimliliği teşvik ederek artı değer kazandırmak	Etkinlik ve verimliliği sağlamak
Risk denetimi suretiyle bağımsız ve tarafsız faaliyette bulunmak	Başta yönetimce belirlenen hedeflere ve iç ve dış denetime hizmet etmek

Ülkemizde finansal tablolara ilişkin güvensizliğin ortadan kaldırılması amacıyla SPK, BDDK ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda yapılan düzenlemelerle denetim önemi gün geçtikçe artmaktadır. Denetim uygulamalarının artmasıyla denetim komiteleri de ortaya çıkmıştır. Denetim komitelerinin amacı ise; denetçiler arasındaki ilişkiyi sağlamak, bağımsız denetçiyi gözetim altında tutmak, iç ve dış denetçinin görevlerini doğru yapıp yapmadığı konusunda gözetim altında tutmak, iç kontrol yapısının etkin yürütülüp yürütülmediğini incelemek, şirket çalışanlarının görevlerinin kontrolünü yapmak, şirket

içinde ki iç denetim faaliyetlerini incelemek ve son olarak iç denetim ile uyum sağlayarak görevlerini yerine getirmektir. Denetim komiteleri, bu amaçlara yönelik görevlerini yerine getirdiği takdirde iç denetim de daha etkin yürütülecektir (Uzun, 2014: 1).

Kurumlarda güven unsurunu sağlamak ve devamlılığını sürdürmek isteyen yöneticiler iç denetim faaliyetlerine önem vermekte, ülkelerinde iç denetim faaliyetlerine ilişkin yasal düzenlemeleri benimseyip işletmenin amaçları doğrultusunda uygulamaktadırlar.

Tablo 7: Dünya’da ve Türkiye’de İç Denetimin Gelişimi

Yıllar	Faaliyetler
1941	IIA (Uluslararası İç Denetim Enstitüsü) Kuruluşu
1974	CIA (Certified Internal Auditor) Sınavı
1978	Uluslararası İç Denetim Standartları
1982	ECIIA (Avrupa İç Denetim Enstitüleri Konfederasyonu) Kuruluşu
1995	Türkiye İç Denetim Enstitüsü’nün Kuruluşu
1997	İlk Ulusal Mesleki Kongre
1998	Uluslararası İç Denetim Standartları Türkçe Yayınlandı
2000	Sertifika Sınavları Türkiye de Yapılmaya Başladı
2001	Bankacılıkta İç Denetim ve Risk Yönetimi Yönetmeliği
2002	Sarbanes-Oxley Act
2002	SPK Denetim Komitesi Uygulamasını Başlattı
2003	Denetim Komitesi Üyeleri Atanmaya Başladı
2003	SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Yayınlandı
2004	Kurumsal Yönetim Uyum Raporlarını Yayınlanmaya Başladı
2004	Kamuda İç Denetimle İlgili Yasal Düzenlemeler Yapıldı
2004	Yeni Uluslararası İç Denetim Standartları
2005	ECIIA Avrupa da İç Denetim
2005	Sertifika Sınavı Türkçe Yapılmaya başladı
2005	Yeni Bankacılık Kanunu
2005	Türk Ticaret Kanunu

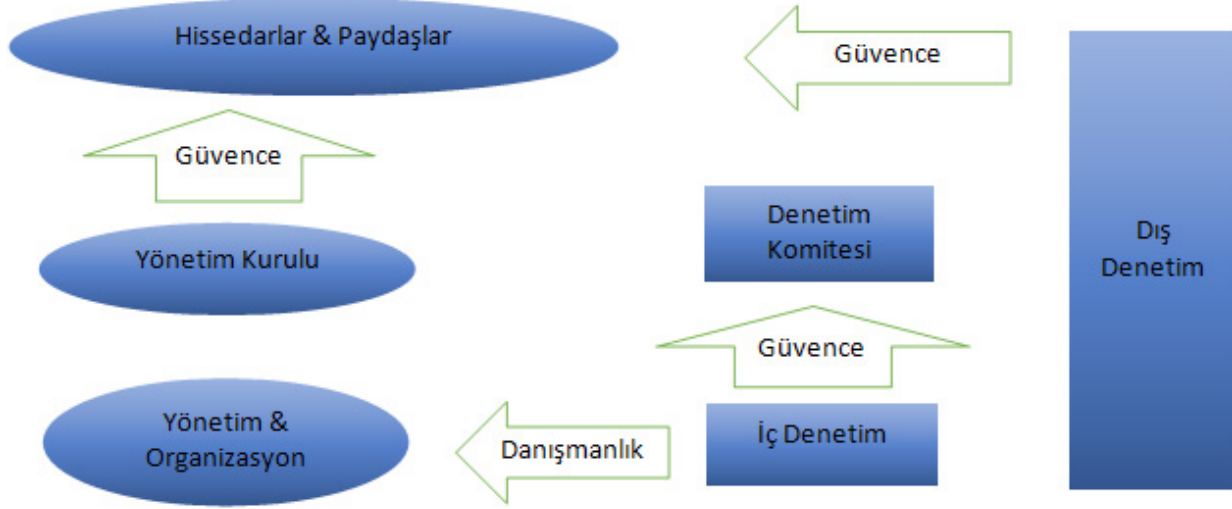
Kaynak: Seviğ, 2005, 94

Özetlemek gerekirse; tarafsız ve bağımsız iç denetim faaliyetleri ve iç kontrol sistemi ile birlikte bir taraftan işletme yönetiminde kurumsal yönetimin uygulanması sağlanırken diğer taraftan da ilgililere mevcut kurumsal yönetim hakkında değerlendirmelerde bulunarak kurumsal yönetimin kalitesinin ve dolayısıyla etkinliğinin artırılmasına katkıda bulunur.

KURUMSAL YÖNETİM VE İÇ DENETİM İLİŞKİSİ

Geçtiğimiz yıllarda yaşanan dünya da ki ve ülkemizde ki finansal krizler sebebiyle iç denetim ve kurumsal yönetim önemi artmakta ve bunlara çözüm olarak birçok kanun ve rapor yürürlüğe girmektedir. Sürekli büyüme ve gelişmeyi hedefleyen işletmeler kurumsal yönetimde kaliteyi sağlamak için iç denetime ihtiyaç duymaktadır.

Şekil 3: Kurumsal Yönetim ve İç denetim İlişkisi

Şekilden de anlaşılacağı gibi iç denetim, kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde işletmenin denetim komitesi ve yönetim kuruluna karşı güvence rolü, yönetim ve organizasyon içerisinde danışmanlık rolü oynamaktadır. Ayrıca iç denetim, danışmanlık ve güvence rollerini yerine getirebilmek için dış denetim ile ilişki içerisindedir. Kısaca kurumsal yönetim anlayışı kriz dönemlerinde iç denetim riskini azaltmaktadır (Wu, 2012: 323). İç denetim temel faaliyetleri ile kurumsal yönetim anlayışının etkili ve verimli uygulanmasını sağlayarak işletme çevresi için önemli etkilere sahiptir (Voeller vd., 2013: 200).

Kurumsal yönetim iç denetim faaliyetlerini kontrol ederek şirketin amaçları, örgütün amaçları, programları ve faaliyetleri, yönetimin kalitesi gibi konularda odaklanmalıdır (Yassin, Ghanem ve Rustom, 2012: 1).

İç denetim, yönetimde fonksiyonel rol ve değer konularında yerini almıştır. Ayrıca iç denetim, faaliyetleriyle kurumsal yönetimin geliştirmesi, mali tablolara duyulan güvenin sağlanmasıyla kurumlardaki finansal sistemi daha sağlıklı ve etkin bir hale getirmiştir. Yaşanan ekonomik krizlerle birlikte gündeme gelen şirket skandalları, işletmelerde ki iç denetim faaliyetlerinin verimli ve etkin çalışmadığı veya şirket yönetiminin iç denetim uyarılarını dikkate almadığı durumlarda, sonuçların beklenmedik bir hal aldığı ortaya çıkmaktadır (Kayacan ve Yazgan, 2008: 40-42).

Kurumsal yönetim anlayışının öneminin artmasıyla birlikte işletmeler tarafından benimsenmesi; şeffaflık ve finansal verilerin doğruluğunu sağlamak için iç denetim sistemin bütünleyici bir parçasıdır (Ergüden, 2012: 60).

İç denetim işletme yönetimine değer katma ve danışmanlık hizmeti sunma faaliyetlerini yerine getirir. İşletmenin mali ve mali olmayan faaliyetleriyle ilgili doğruluğu ve güvenilirliği hususunda iç denetim, şirket yönetimine, hissedarlara ve çalışanlara güvence hizmeti sağlar. Kurumsal yönetim içinde iç denetimin rolünü değerlendirdiğimizde; süreçlerin iyileştirilmesi, kurumsal performans ve verimlilik artışı, katma değer yaratılması, insan kaynağının gelişimi rolü olduğu görülmektedir. Bu rolleri ile iç denetim kurumsal yönetimin güvencesi niteliğindedir. Örgüt yapılarının değişmesiyle iç denetim anlayışında farklı sorumluluklar yüklenmiştir. Şirketlerin amaçları doğrultusunda iç denetimden beklenen fayda ile kurumsal yönetim hedefleri bağdaşmaktadır. İç denetim kurumsal yönetim ile birlikte şirketlerde ortaya çıkabilecek risk ve fırsatları değerlendirerek kazanç elde etme ve devamlılığı sağlayarak hata ve hilelerden kaçınarak işletme yönetimine katkı sağlayacaktır. İç denetim objektiflik özelliği ile birlikte işletme yönetiminde kurumsal yönetimin uygulamasını sağlarken diğer taraftan ilgililere var olan kurumsal yönetim hakkında değerlendirmelerde bulunarak kurumsal yönetim kalitesinin etkinliğinin artırılmasında yardımcı olur (Türedi, Karakaya ve İldem, 2015: 71).

İç denetim faaliyeti ile kurumsal yönetim anlayışı ve uygulamaları hayata geçirilmekte, kurumsal yönetim anlayışı ve ilkelerine uyumu başaran işletmelerde risk düzeyleri azalmakta, rekabet avantajı elde edilmekte ve piyasada işletmeye duyulan güven artışı sonucunda daha kolay ve düşük maliyet ile borçlanma imkanlarına sahip olunabilmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Bu çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmasının nedeni, daha önce yapılan çalışmaların çok azı, kurumsal yönetim kapsamında iç denetimin yeri ve önemini araştırmış olmasıdır. Bu çalışmalarında çoğunluğu yine teorik araştırmalarla ortaya konulmuştur. Diğer bir ifadeyle daha önceki çalışmaların çoğu ya kurumsal yönetimi ya da iç denetimi ayrı ayrı incelemişlerdir. Bu çalışma ise kurumsal yönetim ve iç denetimi birlikte inceleyerek diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Ayrıca Türkiye’de kurumsal yönetim ve iç denetim konularını inceleyen birçok çalışma bulunmasına rağmen bu iki kavramı birlikte inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır. Bu çalışmalardan bazıları şu şekilde belirtilmiştir; yapılan literatür taramasında 2006-20018 yılları arasında yayınlanan tez ve makaleler incelenmiş ve sonuçları paylaşılmıştır.

Kurnaz (2006), çalışmasında Kurumsal yönetim ve Risk odaklı iç denetim arasındaki etkileşim ortaya konulmuş ve buna yönelik olarak Türkiye’nin 500 büyük sanayi işletmesinde risk odaklı iç denetim uygulama analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda da risk odaklı iç denetim sisteminin, şu an da bazı sebeplerden dolayı Türkiye koşullarında uygulanabilir olmamakta ve uygulamanın zaman alacağı belirtilmiştir.

Abdioğlu (2007), yapmış olduğu doktora çalışmasında BİST’te faaliyette bulunana ve halka açık şirketlerde, kurumsal yönetim anlayışı kapsamında, iç denetimin rolünü ortaya koymak ve bu anlayışa etki eden iç denetim uygulamalarının ilgili olduğu unsurları belirlemek amacıyla çalışmasını yapmıştır. Yapmış olduğu çalışmada işletmelerde kurumsal yönetim anlayışı ve değerinin artması ve bu değerlerin devam etmesi için iç denetimin sistemin tamamlayıcı bir parçası olduğu sonucuna varılmıştır.

Ping ve Wen-hua (2007) yapmış olduğu çalışmada, kurumsal yönetim ile denetim arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir. İç denetim ve kurumsal yönetimin anlayışı incelendiğinden aralarında farklılıklar olduğu ancak birbirlerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Kurumsal yönetim güçlenirken verimliliği arttırmak için iç denetimden yararlanılmalıdır.

Yenigün (2008), Kurumsal Yönetim ve İşletme İçi Denetim” adlı çalışmasında kurumsal yönetim ve iç denetim ilişkisini teorik olarak incelemiştir. İşletme yeni sorumluluklarla iç denetim kurumsal yönetimin gerçekleştirilmesinde bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında kurumsal yönetim ilkeleri uygulanırken iç denetimin önemi vurgulanmıştır. Türkiye de ise bu sistemin uygulanabilmesi için eksiklikler olduğu saptanmıştır.

Elbannan (2009) iç denetim kalitesinin finansal raporlama, kurumsal yönetim ve kredi notu (credit rating) üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Çalışma sonucunda, kurumsal yönetim ile kredi notu ve kredi desteği arasında pozitif yönlü ilişki olduğu vurgulanmıştır.

Ceyhan (2010), İç Denetim ve Kurumsallaşma konulu araştırmasında, iç denetimi gerçekleştiren iç denetçilerin kurumsal yönetim kapsamında belirli niteliklere sahip olması gerektiği belirtilmiştir. İşletme yönetiminin karar verebilmesi için yeteli bilgi birikimine ihtiyaç duyulmaktadır. Konunun değeri ve önemini anlaşılması için iç denetim, “insan ve teknoloji kaynaklarının yetkinliği, süreç ve metodolojilerin etkinliği, doğru iş ve çözüm ortakları ile işbirliği içinde olunması işletmelerin geleceği ve kurumsal varlığı için sigortası olacaktır” şeklinde ifade edilmiştir.

Küpçü (2011), yaptığı çalışmada iç denetim ve kurumsal yönetim arasındaki ilişkiyi bir işletmede uygulama çalışması yaparak araştırmıştır. Çalışma sonucunda, iç denetim kurumsal yönetimin sigortası olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca kurumsal yönetimin etkin şekilde yürütülebilmesi için etkin bir iç denetimin yanında etkin bir kontrol ortamının olması gerektiği belirtilmiştir.

Uşul, Titiz ve Ateş (2011) Marmara bölgesindeki belediye işletmelerine yönelik yaptıkları

çalışmada, iç denetim ve kurumsal yönetimin etkinliği araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, gerekli tedbirlerin alınmadığı, etkin bir iç denetim sisteminin olmadığı işletmelerde kurumsal yönetim anlayışının ve kurumsal yönetim anlayışı ilkelerinin olmadığı belirtilmiştir.

Cengiz (2013) kurumsal yönetim ve iç denetim etkinliği ve önemi araştırılmış, BİST de uygulama yapılmıştır. Çalışma sonucunda, etkin bir kurumsal yönetim için iç denetimin önemi vurgulanmıştır.

Öztürk (2013) kurumsal yönetim ilkeleri ve iç denetim üzerine yapılan araştırmada, iç denetimin kurumsal yönetim ilkelerini desteklediği ve kurumsal yönetim kapsamında ne derece önemli olduğu belirtilmiştir.

Sarı (2013) şirketlerde kurumsal yönetim kapsamında iç denetim ve iç kontrolün önemi araştırılmış, etkin bir kurumsal yönetim için verimli bir iç kontrol yapısının oluşturulması ve iç kontrol yapısının etkinliğini ölçülmesi için iç denetimin olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Köroğlu ve Aktaş (2014) Turizm Sektöründe Kurumsal Yönetim Anlayışı ve İç Denetim İlişkisinin ele alındığı çalışmada Marmaris bölgesinde uygulama yapılmış ve sonuçlar saptanmış, şirketlerde kurumsal yönetim anlayışı ilkelerinin uygulanması için iç denetimin danışmanlık ve güvence sağlama faaliyetine ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır.

Karacalar (2015) İşletmelerde kurumsal yönetim ilkeleri ve iç denetim sistemleri üzerine çalışma yapılmış, çalışma sonucuna göre; kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde etkin bir iç denetim sisteminin oluşturulması ve iç denetçiler aracılığıyla danışmanlık hizmetlerinin etkin şekilde yapılması sağlamaktadır

Türedi, Karakaya ve İldem (2015) kurumsal yönetim ve iç denetim ilişkisi üzerine araştırılma yapılmış. Araştırma sonucuna göre, kurumsal yönetimin kontrol aracı olan işletmenin değerini arttıran önemli bir faaliyet olduğu belirtilmiştir.

Aygün ve Sayın (2016) kurumsal yönetim ve denetim kalitesi konusunda araştırılma yapılmış ve BİST de uygulama yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre, BİST de kayıtlı farklı sektörlerden işletmelerin verilerinden yararlanılmış ve inceleme sonucunda denetim kalitesi ve kurumsal yönetim arasında pozitif yönlü ilişki saptanmıştır.

Bekçi ve Gör (2016) kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkisi araştırılmış, yapılan anketle birlikte araştırma sonucuna göre, denetim firmalarının kurumsal yönetim uygulamalarını yaygınlaştırarak verimli ve kaliteli denetim faaliyeti gerçekleştirilebileceği saptanmıştır.

Karatekin (2017) kurumsal yönetim uygulamaları ve iç denetimin rolü BİST de faaliyet gösteren işletmeler üzerinden araştırılmış, yatırım şirketleri sektöründeki işletmeler ve holdinglerde iç denetimin kurumsal yönetimdeki rolü anket sonuçlarıyla birlikte saptanmıştır.

Üründü (2018) kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi BİST de araştırılmış, araştırma sonucuna göre, kurumsal yönetim endeksine dâhil olan şirketlere finansal verileri, bu endekse dâhil olmayan şirketlere oranla benzer olsa da denetim kalitesinde önemli bir rol oynadığına dikkat çekilmiş, denetimin kalitesinin kurumsal yönetim ilkeleri ile ilişkisi olduğu vurgulanmıştır. Bu ilkelerin uygulandığı kitlenin artırılması finansal denetim kalitesinin de aynı oranda artacağını göstermiştir.

SONUÇ

Globalleşme hareketleriyle birlikte artan sermaye hareketleri çok uluslu şirketlerin ekonomideki payını artırmıştır. Yatırımcılar ise karar verirken ekonomik göstergelerin yanında yönetim biçimlerine ve risk derecelerine dikkat etmektedir.

Şirketlerin ve çıkar gruplarının en yüksek faydayı sağlayacak şekilde yönetilmeleri olan kurumsal yönetim, işletmelerin daha sağlam adımlar atarak devamlılıklarını sağlamada yardımcı olacaktır. OECD tarafından düzenlenen kurumsal yönetim ilkeleri uluslararası referans kaynağı olmuş kılavuz niteliği

taşımaktadır. Şirketlerde güven ortamı oluşturmayı hedefleyen kurumsal yönetim anlayışı beraberinde iç denetimi de gündeme getirmektedir. Şeffaf olmak, açık olmak, finansal bilgilerin bütünlük ve doğruluğunu sağlamak ve organizasyonu kontrol altına almak açısından iç denetim kurumsal yönetim yolunda çok önemli bir kavramdır. Dolayısıyla kurumsal yönetimin oluşması, değerinin artırılması ve sürdürülebilmesi için iç denetim anlayışı, sistemin bütünleyici kısmıdır.

Ülkemizde yürürlüğü giren Yeni TTK ya göre de kurumsal yapılanmaların sağlıklı çalışabilmesi için iç denetim faaliyetinin varlığı ve bunun profesyoneller tarafından icra edilmesi yasal olarak yerini alarak kurumsal yönetim ve iç denetim arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir. İç denetimin risk odaklı olarak gerçekleşmesi ile hata ve hileler engellenecek ve böylece kurumsal yönetim ilkeleri güçlenecektir.

Şirketlerin etkin bir kurumsal yönetime sahip olması için örgüt yapısı içerisinde kurumsal değerlerin, kurumsal kültürün ve stratejik amaçların oluşturulması gerekir. Çünkü stratejik amaçların, kurumsal kültürün veya kurumsal değerlerin oluşturulmadığı bir kurumun faaliyetlerini sürdürmesi güç olduğu gibi iç denetimin fonksiyonunu gerçekleştirme de mümkün değildir.

Yapılan çalışmada, kurumsal yönetim ve iç denetim farklı bölümler halinde ele alınıp inceledikten sonra birbirleriyle olan ilişkisine değinilmiş ve turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde kurumsal yönetim ve iç denetim arasındaki ilişki üzerinde durularak yapılan literatür taramasıyla birlikte şirketlerde kurumsal yönetime işlevsellik kazandırılması bakımından iç denetimin rolünün büyük olduğu saptanmıştır. Günümüzde iç denetim süreç odaklı olmasıyla birlikte kurumsal yönetimin güvencesi niteliğinde olup, insan kaynağının gelişimi, kurumsal performans ve verimlilik yönetimi, iç iletişim ve katma değer yaratmada işletmelere fayda sağlayacaktır. Böylece turizm işletmelerinde kurumsal yönetim için yeterli kontrol ortamının oluşturulması önemli olmakla birlikte kontrol ortamının verimliliği ve etkinliğini değerlendiren iç denetim fonksiyonunun önemi artmaktadır. Böylece şirket performanslarını arttırmak, finansal kaynakları verimli bir şekilde kullanabilmek için kurumsal yönetim ve iç denetim birlikte etkin bir şekilde kullanılması durumunda işletmeler uluslararası piyasalarda itibarını arttırarak oluşabilecek risklere karşı en az hasarla atlatacak, karşısına çıkacak fırsatları en iyi şekilde değerlendirerek kazanç elde edeceklerdir.

KAYNAKÇA

- Akışık, O. (2005). İç Kontrol Sistemi ve Bağımsız Denetim İçindeki Yeri, Muhasebe ve Denetime Bakış, Yıl:4, Sayı:14.
- Aktan, C. C. (2006). Kurumsal Şirket Yönetimi, s.9. www.canaktan.org/yonetim/kurumsal- yonetim/aktan-kurumsal.pdf.
- Aktaş, R. (2005). Kurumsal Yönetim, Sakarya Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama Merkezi, s 8-9.
- Alparslan, M. (2000). Bankalarda Kurumsal Yönetim, Bankacılar Dergisi, Sayı:32.
- Bekçioğlu, S. ve Ak, G., B., (2005). İyi Yönetişim”, IV. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Cevher, E. (2016). Kurumsallaşma Küçük İşletmeler İçin Bir Çözüm Müdür Yoksa Yok Olma Nedeni Midir? The Journal of International Social Research 7(32): 11. www.sosyalarastirmalar.com.
- Dinler, A.M. (2009). Kurumsal Yönetişim, Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, s.2-3.
- ECIIA, (2005). Avrupa’da İç Denetim, Avrupa İç Denetim Enstitüleri Konfederasyonu, Konum Raporu.
- Ergüden, E. (2012). Kurumsal Yönetim Çerçevesinde İşletmelerde İç Denetim’in Rolü ve Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda İç Denetim, TKYD, Sonbahar, s.59-60.
- Güler, E. (2010), Uluslararası Denetim Standartlarına Göre Türkiye’de Denetim Ortamı Ve Kurumsal Yönetim Uygulamaları, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü, Konya.
- İsmmmo, (2013). KOBİ’lerde İç Denetim İçin Pratik Bilgiler Kitapçığı, s.20-30. www.istanbulsmmmmodasi.org.tr.
- Karacan, S. (2000). Banka Muhasebesi, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Kocaeli.
- Kayacan, M. Yazgan, E. (2008). Gelişmekte Olan Ülkelere Yönelik Uluslararası Sermaye Hareketlerini Etkileyen

Unsurlar, Kurumsal Yönetim ve İç Denetim, Uluslararası Sempozyum Bildirisi. www.denetimnet.net/.../Gelişmekte%20Olan%20Ülkelere%20Yönelik%20Uluslararası.

Memiş, M. Ü. (2006). İç Denetimin Yönetim Fonksiyonlarının Yerine Getirilmesindeki Rolü, Türkiye'deki Büyük İşletmeler Üzerinde Bir Saha Araştırması, Çukurova Üniversitesi, Doktora Tezi.

Menteş, A. (2009). Kurumsal Yönetişim ve Türkiye Analizi, Derin Yayınları, İstanbul.

Oecd, (2003). Public Internal Financial Control (PIFC) Expert Group, Internal Control Systems In Candidate Countries, Volume I, October.

Özbek, Ç. (2003). İç Denetimde Yeni Uygulamalar. 7. Türkiye İç Denetim Kongresi, İstanbul, Türkiye, Mayıs 29-30. http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=vii_ic_denetim_kongresi.

Özgül, A., Akmeşe, S. (2013). İç Denetim Mesleğinin Akademik Eğitimden Beklentileri, Mesleki Akademik Gelişim İçin Öneriler, Akademik Forum 2012 Denetim Mesleğinin Gelişimi ve Beklentiler. Türkiye İç Denetim Enstitüsü Yayınları 5(1), s.168-170.

Tusiad, (2002). Kurumsal Yönetim En iyi Uygulama Kodu, Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi, İstanbul.

Tusiad, (2005). Sermaye Piyasaları İçin Örnek Şirket Yapısı Raporu, http://www.tusiad.org.tr/_rsc/shared/file/sermaye.pdf.

Tusiad, (2010). Yönetim Kurulları'nda İç Denetim Hakkında Sorulması Gereken 12 Soru, İstanbul.

Türedi, H., Karakaya, G., İldem, M. (2015). Kurumsal Yönetim ve İç Denetim İlişkisi. Sayıştay Dergisi 96, s.60-61.

Usul, H. (2013). Bağımsız Denetim, Ankara, Detay Yayıncılık.

Uzun, A. K. (2014). Kurumsal Yönetim ve İtibarın Sigortası: "Denetim Komitesi", Deloitte Denetim Komitesi Makaleleri, <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Makaleler/Denetim%20Komitesi/Makale-%20DENET%C4%B0M%20KOM%C4%B0TES%C4%B0.pdf>.

Uzun, A. K. (2016). İç Denetim Nedir?, Deloitte Kurumsal Yönetim Makaleleri. <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Makaleler/%C4%B0%C3%A7%20Denetim/%C4%B0%C3%A7%20Denetim%20Nedir-Makale.pdf>.

Voeller, D., Bremert, M., Zein, N. (2013). Interdependencies Between Auditing and Corporate Governance-Evidence From Germany, Auditing and Corporate Governance, no.65, July, pp.198-226.

Wu, X. (2012). Corporate Governance and Audit Fees, Evidence from Companies Listed on the Shanghai Stock Exchange, China Journal of Accounting Research, no.5, pp.321-342.

Yassin, N., Ghanem, M. G., Rustom, L. (2012). The Role Of Internal Audit Function In Corporate Governance: An Empirical Study On Commercial Banks in Lebanon, www.aabri.com/OC2012Manuscripts/OC12069.pdf.

Yenigün, T. (2008). Kurumsal Yönetim ve İşletme İç Denetim, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.